

Digitální stopy regionální historie

Stručná metodika pro učitele

(rozšíření pro práci se žáky se SVP)

Tematická oblast

Život v Plzni v průběhu staletí

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Digitální stopy regionální historie

Projekt je zaměřen na propojování formálního a neformálního vzdělávání ve spolupráci s kulturními a pamětovými institucemi, science centry a ekocentry.

Na tvorbě digitálních vzdělávacích zdrojů spolupracovali zástupci z oblasti formálního i neformálního vzdělávání v součinnosti s kulturními a pamětovými institucemi v Plzni. Konkrétně se jedná o tyto instituce a jejich role v projektu:

- **Oddělení Celoživotního a distančního vzdělávání Západočeské univerzity v Plzni** - (od 1. 1. 2021 přejmenováno na Oddělení koncepce celoživotního a distančního vzdělávání) předkladatel projektu (vedení a administrace projektu, technické a metodické zajištění tvorby digitálních vzdělávacích zdrojů);
- **Katedra historie Fakulty pedagogické ZČU v Plzni** (odborná a metodická supervize projektu, metodické zajištění ověření projektu na partnerských školách);
- **Statutární město Plzeň** – partner projektu, zřizovatel Archivu města Plzně (zajištění primárních zdrojů, součinnost městských organizací při přípravě a realizaci projektu);
- **3 partnerské školy** – 28. základní škola Plzeň, Rodinná 39, příspěvková organizace; 10. základní škola Plzeň, nám. Míru 6, příspěvková organizace a Základní škola T. G. Masaryka Rokycany, příspěvková organizace (ověření digitálních vzdělávacích zdrojů, konzultace při přípravě digitálních vzdělávacích zdrojů, zaměřené zejména na ŠVP dané školy a na praktické začlenění témat do výuky).

Program rozvíjí tyto základní kompetence:

Schopnost práce s digitálními technologiemi – Žák pracuje se vzdělávacími materiály ve formě atraktivního leporela s autorskými ilustracemi, texty a QR kódy. Žák pracuje s pestrým digitálním obsahem webových stránek.

Kompetence k učení (schopnost učit se) – Žák ve všech tematických blocích získává nové informace pomocí rozšiřujících textů, archivních záběrů, videí, dobových i aktuálních fotografií, dokumentů, interaktivních map, her a kvízů, „projdi se po stopách“ (tipy na vzdělávací výlety do regionu ve vazbě na konkrétní témata) i geocachingu (informace o umístění schránek) v souvislosti s konkrétní kulturně-historickou oblastí a pomocí dalších metodických a vzdělávacích materiálů.

Kompetence k flexibilitě – Tato kompetence je rozvíjena především pomocí digitálních her, kvízů a interaktivních map i geocachingu.

Kompetence k řešení problému – Tato kompetence je rozvíjena především pomocí digitálních her, kvízů a interaktivních map i geocachingu.

Sociální a občanské schopnosti – Žák je ve všech tematických oblastech veden k budování vnitřního vztahu k místu, kde žije (město Plzeň a okolí), jednotlivé kapitoly jsou zaměřeny na regionální dějiny, dějiny každodennosti, důležité události, osobnosti a významné památky regionu.

Kulturní povědomí a vyjádření – Tato kompetence je průběžně rozvíjena ve všech tematických oblastech.

Digitální vzdělávací zdroje a aktivity včetně doprovodných podkladů pro žáky 4.–5. ročníků ZŠ byly vytvořeny v návaznosti na tyto tematické oblasti:

1. Vznik sídla Plzeň
2. Život v Plzni v průběhu staletí
3. Průmyslová revoluce v Plzni

Doporučení pro práci s DVZ se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Doporučení pro práci s DVZ s žáky se specifickými poruchami učení (SPU):

- poskytneme žákům více času na cvičení spojená se čtením;
- poskytneme žákům více času na písemné úkoly včetně tvorby poznámek, přepisů, testů a jejich zpětné kontroly;
- poskytneme žákům ústní i písemné zadání, písemné např. formou zápisu na tabuli/flipchart (aby si v případě nejistoty mohli ověřit správnost svého postupu při zpracování úkolů);
- materiály jsou žákům k dispozici online/elektronicky, pro některé žáky může být vhodnější tištěná forma, do níž si doplňují další údaje, poznámky atd.;
- práci na počítači/tabletu/telefonu lze kombinovat s ručním psaním (důležité je najít rovnováhu mezi těmito činnostmi podle individuálních potřeb žáků);
- zadání žákům prezentujeme v logických souvislostech, zadáváme jim instrukci po instrukci, abychom žáky nezahltili;
- při zadávání instrukce ověříme, zda žáci porozuměli zadání a vědí, jak mají postupovat;
- při samostatné práci v případě potřeby poskytujeme podporu při prvním kroku řešení;
- u žáků se SPU důsledně kontrolujeme správnost zápisu, aby si nefixovali chybné termíny, klíčová slova, pojmy atd.;
- pokud plánujeme společné čtení textů ve třídě, poskytneme žákům tyto texty dopředu, aby měli možnost se s nimi seznámit;
- přečtených textech se žáky můžeme diskutovat, např. dyslektikům to napomáhá s porozuměním souvislostí v textu;
- při činnosti se žáky se SPU je vhodné zařazovat i herní prvky (klademe důraz na jednoznačná a srozumitelná pravidla, dáváme pozor na potenciální konflikty při hře).

V rámci DVZ jsou žákům k dispozici podklady, díky nimž se mohou seznámit s jednotlivými tématy, aniž by záviselo na správnosti vlastního zápisu. Mohou rovněž využít audionahrávky, které zejména dyslektikům usnadní práci s textem.

Doporučení pro práci s DVZ s žáky s poruchami autistického spektra (PAS):

- při práci s DVZ používáme stručnější věty, uvádíme konkrétní příklady a zdůrazníme to, co je podstatné;
- v případě potřeby poskytneme žákovi další vysvětlení;
- nové informace dáváme do souvislostí s již získanými poznatky, vědomostmi a zkušenostmi;
- neočekáváme, že žák vždy sám dokáže generalizovat a aplikovat naučené vědomosti do praxe. Vždy je potřeba pomoci žákovi najít logické souvislosti mezi novými a již naučenými informacemi.
- zadáváme úkoly, které žák dokáže dokončit, a přihlížíme k výkyvům ve výkonu – to, co žák jednoho dne zvládne bez problémů, nemusí zvládnout jindy;
- zadáváme úkoly pomocí krátkých, přesných a konkrétních pokynů. Pokud je to potřeba, vytvoříme seznam dílčích kroků pro daný úkol.

- zadáváme otázky stručně, jasně a přesně formulované, případně je můžeme zadat písemně, aby si žák mohl průběžně připomenout zadání. Dopřejeme žákovi dostatečný čas na odpověď a mějme na paměti, že u některých žáků může být prodleva při odpovědi výraznější.
- můžeme přizpůsobit pracovní list tak, aby obsahoval méně informací na jedné stránce. Vybereme to, co je nejdůležitější, zvýrazníme nebo zkopírujeme potřebné části na samostatný list papíru. V případě potřeby použijeme větší formát nebo zvětšené písmo. Můžeme také připravit poznámky, které pomohou s prací.
- při zadávání úkolů se nespolehneme jen na verbální instrukce, ale využijeme i vizuální podporu;
- během výkladu poskytneme žákovi psané poznámky. Pokud je to možné, umožníme žákům s dobrou sluchovou pamětí nahrávat si výklad nebo přednášku pomocí telefonu, diktafonu atd.;
- pomocí vizuální podpory rozvíjíme u žáků schopnost orientovat se na pracovní ploše či v pracovním listu;
- vizualizujeme umístění jednotlivých pomůcek na pracovní ploše pomocí barevných značek, okének pro doplňování a zvětšením textů a obrázků na samostatných pracovních listech. Také můžeme číslovat stránky a použít další podobné techniky.
- používáme vizualizované scénáře jako nástroj pro výuku žáků, aby se naučili vyjadřovat se, vyprávět nebo převyprávět. Využijeme písemnou osnovu a obrázky, které mohou sloužit jako vodítko při vyprávění. Barevně odlišíme jednotlivé body a podobně.
- pokud je žák unavený, neklidný nebo pasivní, umožníme mu krátkou relaxační přestávku. Relaxaci můžeme také začlenit přímo do průběhu hodiny, aby se střídaly úseky práce a odpočinku.
- individuálně nastavíme délku práce a odpočinku s ohledem na míru projevů poruchy autistického spektra (PAS), přihlédneme k případné přidružené poruše pozornosti, snadné únavě žáka a jeho schopnosti soustředění na krátkou dobu.
- pro relaxaci, snížení problémového chování, individuální výuku a podobné aktivity využijeme prostory mimo třídu jako je kabinet, prostory školní družiny, sborovna atd.;
- u některých žáků lze očekávat hypersenzitivní projevy, které je třeba respektovat, namísto toho, abychom se snažili je za každou cenu překonat. Mohou to být například zvýšený hluk, zvuky zářivek, problémy s nadměrným sluchovým vnímáním při poslechu/zpěvu, pachy při pokusech atd.

Doporučení pro práci s DVZ s žáky se specifickými poruchami chování / ADHD:

Při práci s žáky s ADHD můžeme při využití DVZ využít následujících strategií:

- Zviditelnění důležitých informací, například umístěním kartiček s klíčovými údaji, názvy nebo jmény na pracovní plochu žáka. Tímto způsobem si žák nepřetržitě připomíná tyto informace.
- Práce ve skupinách nebo ve dvojicích, která směřuje k posílení spolupráce, ohleduplnosti a empatie mezi žáky.
- Diskuzní skupiny, kde se žáci mohou aktivně zapojit a vyjádřit své názory a myšlenky.
- Práce s chybou a autokorekcí, například pomocí interaktivních cvičení na webu, které umožňují žákům okamžitou zpětnou vazbu a možnost opravy.

Digitální vzdělávací zdroj byl upraven tak, aby bylo možné:

- Respektovat individuální učební styl každého žáka. Pro žáky s ADHD je typický globální styl učení, což znamená, že preferují vnímání celků.
- Pracovat v kratších intervalech a nevyžadovat od žáka okamžitý přechod k další činnosti, pokud se na současnou činnost dobře soustředí. Flexibilně se přizpůsobovat schopnostem žáka.
- Rozdělit práci do menších úseků a postupně kontrolovat jejich plnění. Trpělivě žáka navracet k nedokončené práci a poskytovat mu průběžně další pokyny.
- Umožnit osvojování znalostí v širších souvislostech než pouze faktech a umožnit využití vizualizace informací. Strukturovaný text s barevným odlišením může být vhodnou oporou.
- Rozčlenit proces osvojování nového učiva do menších částí.
- Při procvičování a testování znalostí používat testy s možností volby správné odpovědi v prodlouženém časovém limitu. Online cvičení nemají časové omezení (učitel je může upravit podle potřeby).

Obecně je důležité zohlednit u žáků s ADHD následující aspekty:

- Uvědomovat si omezenou flexibilitu – nedělat rychlé přechody mezi úkoly, upozornit na změnu typu úkolu či činnosti, dát žákovi více času na zpracování nebo zkrátit rozsah úkolu. Před začátkem složitějších prací probrat s žákem předem významné prvky a upozornit ho na ně.
- Přizpůsobit se nižší samostatnosti žáka – pravidelně kontrolovat plnění přidělené práce.
- Tolerovat psychomotorický neklid – začlenit krátké pasivní i aktivní odpočinky do práce, umožnit žákovi dostatek pohybu během výuky (např. mazání tabule, distribuce či sběr sešitů), zařadit krátké protahovací cvičení. Pokud je to možné, umožnit žákovi volbu polohy při práci a nekárat ho za mimovolné činnosti, které neohrožují sebe ani ostatní.
- Soustředit se na posilování sebevědomí – chválit žáka, poskytovat pozitivní hodnocení, ocenit i nejmenší úspěch nebo snahu, chválit žáka ihned po splnění úkolu. Vytvářet podmínky, ve kterých může žák zažít pocit úspěchu.

Doporučení pro využití informačních a komunikačních technologií při práci s DVZ se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:

Pro práci s DVZ je možné použít jak telefon, tak tablet či počítač. Pro žáky se SVP jsou nejlépe uzpůsobena zařízení iPad. Zde uvádíme několik výhod a tipů, jak iPady se žáky se SVP využít:

- **Individualizované vzdělávání:** iPady umožňují personalizované vzdělávání, protože mohou být přizpůsobeny potřebám každého žáka. Aplikace a software mohou být použity k poskytnutí specifických cvičení a materiálů, které jsou vhodné pro konkrétní vzdělávací potřeby.
- **Komunikace a komunikační nástroje:** iPady nabízejí různé komunikační aplikace, které mohou pomoci žákům s komunikačními obtížemi vyjádřit své myšlenky a potřeby. Tyto aplikace mohou obsahovat obrázky, symboly, text nebo hlasový výstup.
- **Přístupnost:** iPady mají mnoho funkcí přístupnosti, které mohou pomoci žákům s fyzickými nebo senzorickými omezeními. Nabízí například zvětšení textu, hlasové zadávání, podporu gest a další.
- **Vizuální podpora:** iPady mohou být využity pro vizuální podporu učiva. Je možné využít digitální obrázky, videa nebo interaktivní aplikace, které pomohou žákům lépe učivu porozumět a zapamatovat si informace.
- **Organizace a plánování:** iPady nabízejí různé nástroje pro organizaci a plánování, které mohou pomoci žákům s poruchami pozornosti nebo organizačními obtížemi. Kalendáře, seznamy úkolů a upozornění mohou pomoci udržet žáky organizované a také umožní sledovat jejich pokrok.

Je důležité identifikovat konkrétní potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vybrat vhodné aplikace a nástroje, které odpovídají jejich individuálním potřebám. Spolupráce s pedagogickými specialisty a využití odborných zdrojů mohou pomoci při plánování a implementaci nejeftivnějších způsobů využití iPadů ve výuce.

Popis základních funkcí přístupnosti na tabletech iPad:

- **Zvětšení textu:** Tato funkce umožňuje uživatelům zvětšit text na obrazovce, aby byl snadno čitelný i pro žáky s horším zrakem.
- **Hlasové zadávání:** Uživatelé mohou použít hlasové zadávání pro psaní textu namísto fyzické klávesnice. Tato funkce je užitečná pro ty, kteří mají obtíže s psaním nebo ovládním klávesnice.
- **Zvuková zpětná vazba:** Díky funkci, která poskytuje zvukovou zpětnou vazbu při interakci s obrazovkou, se mohou žáci se zrakovým postižením lépe orientovat na zařízení.
- **Ovládání hlasem:** Žáci mohou ovládat iPad pomocí hlasových příkazů. Tato funkce je užitečná pro žáky s fyzickými omezeními, kteří mají zhoršenou schopnost používat dotykovou obrazovku.
- **Gestikulace:** iPad umožňuje používání gest pro ovládání zařízení, díky tomu s ním mohou pracovat i žáci se zhoršenou schopností ovládat dotykovou obrazovku.

- **Možnosti přizpůsobení:** iPad nabízí různé možnosti přizpůsobení jako je změna barvy pozadí či nastavená kontrastu a jasů. To umožňuje uživatelům přizpůsobit zobrazení tak, aby vyhovovalo jejich individuálním potřebám.

Další užitečnou funkcí na tabletech iPad je VoiceOver. Tato funkce je výkonným nástrojem pro zlepšení přístupnosti pro uživatele se zrakovým postižením. Umožňuje jim samostatně používat zařízení, procházet obsah, přečíst si text a navigovat po aplikacích.

Základní popis, jak tato funkce funguje:

- **Hlasová navigace:** Když je funkce VoiceOver zapnuta, iPad bude hlasitě číst obsah obrazovky. Při dotyku na libovolnou část obrazovky se ozve popis dotyčného prvku, například ikony, tlačítka nebo textu.
- **Gestikulace:** Pro ovládání VoiceOver můžete použít speciální gesta. Například dvojitým poklepáním na obrazovku vyberete prvek, který chcete aktivovat nebo otevřít.
- **Různé hlasové funkce:** VoiceOver nabízí různé hlasové funkce, jako je přizpůsobení rychlosti čtení, hlasu nebo hlasitosti. Uživatelé si mohou vybrat preferované nastavení, které jim nejlépe vyhovuje.
- **Přečtení textu:** VoiceOver umí také přečíst text na obrazovce. Stačí přejet prstem po textu a iPad ho nahlas přečte. To je užitečné například při čtení e-mailů, webových stránek nebo dokumentů.
- **Navigace v menu:** VoiceOver také umožňuje rychlou navigaci v menu a aplikacích. Můžete procházet seznamy, položky menu nebo různé prvky na obrazovce pomocí hlasových pokynů a gest.

Funkce „Předčítat“ (nebo také „Speak Selection“) umožňuje uživatelům nechat si přečíst vybraný text na obrazovce nahlas. Umožňuje jim poslouchat text místo čtení, což je zejména pro žáky s vizuálním postižením nebo dyslexií velmi užitečné.

Základní popis, jak tato funkce funguje:

- **Výběr textu:** Pro použití funkce „Předčítat“ je třeba vybrat text, který chcete nechat přečíst nahlas. Text vyberete jednoduchým dvojitým poklepáním na text nebo přetažením prstu přes text na obrazovce.
- **Kontextové menu:** Po výběru textu se zobrazí kontextové menu, ve kterém najdete možnost „Předčítat“. Stačí na ni klepnout a iPad začne předčítat vybraný text.
- **Nastavení hlasu:** Lze přizpůsobit rychlost čtení, hlasitost a dokonce i jazyk, ve kterém bude text přečten. Tyto možnosti lze nalézt v nastaveních přístupnosti na iPadu.
- **Čtení na vyžádání:** Po zapnutí funkce "Předčítat" můžete vybrat jakýkoliv text na obrazovce a požádat iPad, aby ho přečetl. To je užitečné při čtení e-mailů, webových stránek, dokumentů nebo zpráv.

Tematická oblast – Život v Plzni v průběhu staletí

Stručná metodika pro učitele

Hlavním cílem předkládané tematické oblasti (Život v Plzni v průběhu staletí) je seznámit žáky prvního stupně (4.–5. ročníky) kombinací neformálního a formálního vzdělávání prostřednictvím digitálních technologií s pestrá regionální historií plzeňského kraje. Jsou zde zdůrazněny i dosud spíše jen okrajově zmiňované konkrétní oblasti života člověka a lidských aktivit. Žáci mohou nahlédnout do minulosti života našich předků a porozumět **dějínám každodennosti. Žáci se zajímavým interaktivním způsobem seznámí s významnými osobnostmi, stavbami i událostmi tohoto kraje.**

Jednotlivé kapitoly tohoto tematického bloku jsou:

1. Katedrála svatého Bartoloměje
2. Kterak velbloud do Plzně přišel
3. První tiskárna knih v Království českém
4. Hlavním městem Svaté říše římské
5. Albrecht z Valdštejna v Plzni
6. Morový sloup na plzeňském náměstí
7. Bedřich Smetana v Plzni
8. Historie plzeňských Židů
9. Osvobození Plzně
10. Sametová revoluce v Plzni

V následující části najdete metodická doporučení ke kapitolám:

- Katedrála svatého Bartoloměje
- Kterak velbloud do Plzně přišel
- Hlavním městem Svaté říše římské
- Morový sloup na plzeňském náměstí
- Historie plzeňských Židů

Kapitola: 1. Katedrála svatého Bartoloměje

Realizace se odehrává ve škole / online z domova / prostřednictvím exkurze. Žáci i učitelé jsou seznámeni s celým projektem – jsou seznámeni především s cílem projektu, rozvojem klíčových kompetencí u žáků, časovou realizací projektu a se všemi partnery, kteří na projektu participují.

Kognitivní výukový cíl: Žák zná důležité historické mezníky spojené se stavbou a významem plzeňské katedrály svatého Bartoloměje. Žák zná současný význam této stavby.

Afektivní výukový cíl: Žák získá povědomí o významu této regionální památky a získá k ní vztah a respekt. Žák si uvědomuje význam a kulturní odkaz církevních staveb v obecné rovině.

Přílohy:

Digitální zdroj dostupný na: <https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/>

Pracovní list: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_1.2.pdf

Metody:

Motivační úvod – interaktivní dialog vyučující/žáci, metoda skupinová a kooperativní.

Metoda názorně-demonstrační – práce s digitálními zdroji.

Závěrečné shrnutí s opakováním – fixační metoda.

Exkurze.

Pomůcky:

Tablet, počítač, chytrý telefon, pracovní list, leporelo.

Úvodní motivační část + dialogický pretest	Začínáme společný projekt, v němž se dozvíte, jak lidé v minulosti žili na území dnešní Plzně a v jejím okolí. Dozvíte se také o významných regionálních památkách, událostech a osobnostech. Na některé památky se budete moci podívat (exkurze či virtuální prohlídka). Budete pracovat také s různými interaktivními digitálními aplikacemi. Těšíte se? Já ano. Vyučující zjišťuje, co všechno žáci vědí o katedrále v Plzni. Víte, jak se tato katedrála jmenuje? Katedrála sv. Bartoloměje Kdy její stavba započala? (1342) Nějakou zajímavost, která se k ní váže? (Nejvyšší kostelní věž na území České republiky)
Práce s digitálním zdrojem – základní informace	Vyučující v krátkosti žáky seznámí s historií plzeňské katedrály. Během vyprávění vyučující uvádí následující informace: <ol style="list-style-type: none">1. Z vysoké věže bylo možné pozorovat daleké okolí a včas spatřit blížící se nepřátele.2. Původní kostel svatého Bartoloměje byl proto téměř jistě postaven krátce po založení města Nová Plzeň v roce 1295.3. Původní kostel svatého Bartoloměje stál neznámo kde.

	<p>4. Stavba současného kostela sv. Bartoloměje na náměstí trvala několik století.</p> <p>5. Požáry kostela, výšku věže a gotickou plastiku madony.</p> <p>Základní informace k vyprávění naleznete na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/</p> <p>Žáci mají poté za úkol odpovědět na krátký test, který je též dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/</p> <p>Doporučujeme udělat krátký zápis do sešitu: <i>Stavba katedrály sv. Bartoloměje započala v roce 1342, katedrálou se stala až v roce 1993 - založeno biskupství plzeňské.</i></p>
<p>Práce s digitálním zdrojem – píseň</p>	<p>Vyučující poté přehraje píseň Plzeňská věž převyšuje kopce. Dostupná na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/</p> <p>Vyučující pomocí řízeného dialogu zjišťuje, jestli žáci porozuměli obsahu písně:</p> <p>Jaký příběh písnička vypráví?</p> <p>O jaké věži je v ní řeč?</p> <p>Jak je ve skutečnosti tato věž vysoká?</p> <p>Znáte podobnou píseň, ale o jiné věži?</p> <p>Vyučující poté píseň pustí znovu, žáci mohou sledovat text písně (dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/) a společně si píseň zazpívat.</p>
<p>Práce s digitálním zdrojem – virtuální prohlídka / exkurze katedrály svatého Bartoloměje</p>	<p>Zdroj dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/</p> <p>Během virtuální prohlídky či exkurze si můžete prohlédnout interiér katedrály. (Žákům nezapomeneme ukázat důležité gotické znaky – lomená okna, síťová klenba, sloupy, trojlodní půdorys, presbytář, gotickou madonu...) Z plánovaných dvou věží, severní a jižní, nebyla druhá jmenovaná nikdy dokončena. V 70. až 80. letech 15. století byla k jižní straně presbytáře připojena Šternberská kaple. Doporučujeme též výstup na samotnou věž.</p> <p>Při exkurzi žáci mají najít dvě zajímavosti, které jsou vyobrazeny na fotografiích na webových stránkách:</p> <p>Řešení: Na prvním obrázku je andělíček, kterému Plzeňané přezdívali “Vošahlík”. Traduje se, že kdo se ho dotkne, bude mít štěstí.</p> <p>Na druhém obrázku se nachází plastika rukou, jež se u katedrály objevila za nejasných okolností 29. listopadu roku 2017. Po dvou měsících spekulací o záhadném původu a významu této plastiky se</p>

	<p>přihlásil její autor, který vysvětlil, že se jedná o dílo symbolizující naději.</p> <p>Andělíčka pro štěstí i zmiňované ruce najdete na mříži a na podstavci Šternberské kaple.</p>
Práce s digitálním zdrojem – úkoly pro chytré hlavy	<p>Zdroj dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/katedrala-svateho-bartolomeje/</p> <p>Žáci si na závěr celé výukové kapitoly mohou zkusit poskládat puzzle a zodpovědět otázku.</p>
Práce s pracovním listem	<p>Vyučující může též k ověření znalostí využít pracovní list.</p> <p>Dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_1.2.pdf</p> <p>Pracovní list může být využit jako materiál:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. k domácímu opakování 2. k závěrečnému shrnutí 3. kreativnímu testování. <p>Z pracovního listu je nejdůležitější:</p> <p>Úkol č. 3 – práce s dobovou mapou, žák se během řešení úkolu učí:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. orientaci v mapě 2. vzhled středověkého města 3. porovnání středověké Plzně s její současnou podobou. <p>Úkol č. 4 – práce s fotografií, žák si/se při této aktivitě:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. uvědomuje, že katedrála byla postupně přestavována 2. učí rozeznávat detail a vyhledávat rozdíly 3. zopakuje znaky gotického slohu
Závěr – opakování, fixace	<p>Fixace nových informací. Vyučující zadává: Vyjmenujte alespoň tři informace, které jste si o Plzeňské katedrále zapamatovali.</p> <p>Znáte nějakou píseň o této stavbě? (Plzeňská věž)</p> <p>Kdy započala výstavba? (asi 1342)</p> <p>Čím je katedrála významná pro celé Česko? (nejvyšší věž)</p> <p>Proč je důležitý rok 1993? (vznik Plzeňského biskupství a povýšení kostela sv. Bartoloměje na katedrálu)</p>

Kapitola: 2. Kterak velbloud do Plzně přišel

Realizace se odehrává ve škole / online z domova / prostřednictvím exkurze. Žáci i učitelé jsou seznámeni s celým projektem – jsou seznámeni především s cílem projektu, rozvojem klíčových kompetencí u žáků, časovou realizací projektu a se všemi partnery, kteří na projektu participují.

Kognitivní výukový cíl: Žák zná plzeňský znak a umí vysvětlit, proč je ve znaku Plzně právě velbloud.

Afektivní výukový cíl: Žák získává povědomí o významu znaků v širší perspektivě z hlediska kulturního i historického. Žák definuje znak jako možnost vytváření vnitřního vztahu lidí a místa, města, státu apod.

Přílohy:

Digitální zdroj dostupný na: <https://www.stopyhistorie.cz/kterak-velbloud-do-plzne-prisel/>

Pracovní list: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_2.2.pdf

Metody:

Motivační úvod – interaktivní dialog vyučující/žáci, metoda skupinová a kooperativní.

Metoda názorně-demonstrační – práce s digitálními zdroji.

Závěrečné shrnutí s opakováním – fixační metoda.

Pomůcky:

Tablet, počítač, chytrý telefon, pracovní list, leporelo.

Úvodní motivační část + dialogický pretest	Začínáme společný projekt, v němž se dozvíte, jak lidé v minulosti žili na území dnešní Plzně a v jejím okolí. Dozvíte se také o významných regionálních památkách, událostech a osobnostech. Na některé památky se budete moci podívat (exkurze či virtuální prohlídka). Budete pracovat také s různými interaktivními digitálními aplikacemi. Těšíte se? Já ano. Vyučující zjišťuje, co všechno žáci vědí o pojmu znak. Víte, jaké zvíře má ve znaku České republiky? Víte, jaký je český národní strom? Víte, jaké zvíře má ve znaku naše město Plzeň?
Práce s digitálním zdrojem – základní informace	Vyučující v krátkosti žáky seznámí s historií toho, jak se do znaku města Plzně dostal právě velbloud. Ve vyprávění, které může žákům vyučující pustit z internetové stránky nebo sám převyprávět, by se měli žáci dozvědět: 1. Že Plzeňané stáli na straně katolické církve a Zikmunda. 2. Proti nim stáli husité v čele s Prokopem Holým. 3. Husitům se nedařilo dobře opevněnou Plzeň dobýt. 4. Husité chtěli Plzeňany zastrážit exotickým velbloudem.

	<p>5. To se jim nepodařilo. Prohráli a ještě jim Plzeňané velblouda vzali.</p> <p>6. Za statečnost a věrnost katolické církvi jim ho král Zikmund daroval do znaku.</p> <p>Doporučujeme udělat krátký zápis do sešitu: <i>Plzeň získala velblouda do znaku od katolického krále Zikmunda. Plzeňané jej vzali husitům, kteří obléhali město Plzeň.</i></p>
<p>Práce s digitálním zdrojem – doplňovačka</p>	<p>Poté, co vyučující převyprávěl, nebo přebral vyprávění o získání velblouda do plzeňského znaku, zadává doplňovačku, která je dostupná na: https://www.stopyhistorie.cz/kterak-velbloud-do-plzne-prisel/</p> <p>Možnosti, jak pracovat s doplňovačkou:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vyučující doplňuje společně se třídou. Vyvolává jednotlivé žáky, kteří vždy doplní vhodné slovo. 2. Vyučující nechá žáky doplňovat samostatně na tabletu a pak si práci všichni společně zkontrolují. 3. Vyučující nechá žáky pracovat ve dvojici, pokud uváží, že je doplňovačka pro jednotlivce příliš náročná. 4. 4. Vyučující může sám zjednodušit text tak, že některá slova předem doplní, pak pokračuje ve spolupráci se třídou.
<p>Práce s digitálním zdrojem – spojovačka</p>	<p>Zdroj dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/kterak-velbloud-do-plzne-prisel/</p> <p>Vyučující nejprve žákům vysvětlí pojmy, které zřejmě neznají: houfnice, koncil, palcát, spanilá jízda</p> <p>Ostatní pojmy: kalich, křížová výprava, vozová hradba, žáci zřejmě znají, a proto vyučující žáky nechá pracovat samostatně.</p> <p>Úkol si žáci s vyučujícím zkontrolují. Vyučující zadává: Do sešitu si nakresli libovolný symbol pro husitství. (vhodný je třeba kalich nebo nějaká zbraň)</p>
<p>Práce s pracovním listem</p>	<p>Vyučující může též k ověření znalostí využít pracovní list. Pracovní list může být využit jako materiál:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. k domácímu opakování 2. k závěrečnému shrnutí 3. ke kreativnímu testování <p>Pracovní list je zaměřen na problematiku husitství obecně:</p> <p>Otázka č. 1 – Vytvoř slovní mrak k husitství – vyučující může žáky nechat pracovat i s digitálním materiálem, kde si žáci některé pojmy mohou znovu vyhledat na: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_2.2.pdf</p>

	<p>Vyučující také může se žáky slovní mrak doplnit pomocí brainstormingu.</p> <p>Otázka č. 4 – Žáci se seznamují s husitskými zbraněmi – slovo pistole vzniklo patrně z českého slova píšťala, a užívá se od dob husitských válek.</p> <p>Žáci si mohou také některé husitské zbraně nakreslit do sešitu.</p> <p>Otázka č. 7 – Představ si, jak by mohl vypadat znak, který by charakterizoval tebe, a zkus ho namalovat.</p>
Závěr – opakování, fixace	<p>Fixace nových informací. Vyučující zadává:</p> <p>Jak se do znaku města Plzně dostal právě velbloud?</p> <p>Kdo velblouda do Plzně přivedl?</p> <p>Jaký král jej Plzeňanům do znaku daroval?</p> <p>Proč je pro město tento znak důležitý?</p>

Kapitola: 5. Hlavním městem Svaté říše římské

Realizace se odehrává ve škole / online z domova / prostřednictvím exkurze. Žáci i učitelé jsou seznámeni s celým projektem – jsou seznámeni především s cílem projektu, rozvojem klíčových kompetencí u žáků, časovou realizací projektu a se všemi partnery, kteří na projektu participují.

Kognitivní výukový cíl: Žák zná důvody proč, kdy a za jakých okolností byla Plzeň hlavním městem Svaté říše římské.

Afektivní výukový cíl: Žák získává povědomí o významu nejdůležitějších vynálezů a objevů, které se uskutečnily na dvoře Rudolfa II. Žák si také uvědomuje rozdíl mezi vědcem a šarlatánem. Žák získává povědomí o důležitosti a přínosu vědy a výzkumu pro lidstvo.

Přílohy:

Digitální zdroj dostupný na: <https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/>

Pracovní list: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_4.2.pdf

Metody:

Motivační úvod: interaktivní dialog učitel/žáci, metoda skupinová a kooperativní.

Metoda názorně-demonstrační: práce s digitálními zdroji, práce s videem.

Doporučení: experiment, pokus.

Závěrečné shrnutí s opakováním: fixační metoda.

Pomůcky:

Tablet, počítač, chytrý telefon, pracovní list, leporelo (vhodné chemické sloučeniny, podle typu experimentu – přesný návod naleznete ve videu dostupném na:

<https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/>).

Úvodní část + dialogický pretest	Začínáme společný projekt, v němž se dozvíte, jak lidé v minulosti žili na území dnešní Plzně a v jejím okolí. Dozvíte se také o významných regionálních památkách, událostech a osobnostech. Na některé památky se budete moci podívat (exkurze či virtuální prohlídka). Budete pracovat také s různými interaktivními digitálními aplikacemi. Těšíte se? Já ano. Vyučující zjišťuje, co všechno žáci vědí o císaři Rudolfu II. Slyšeli jste někdy o Rudolfu II.? (viz např. pohádka Císařův pekař) Proč je jeho osoba významná i pro naše město?
Aktivity pro chytré hlavy	Vyučující žákům zadává – vyhledejte na internetu: 1. Kde se nachází dům, v němž bydlel císař Rudolf II. během svého pobytu v Plzni? 2. Zjistěte jeho dnešní číslo popisné. K jakému účelu tento dům nyní slouží? Řešení: Pokud se žákům nedaří na internetu zjistit, kde se nachází dům, v němž Rudolf v Plzni přebýval, stačí do Google map zadat dotaz „Císařský dům (Rudolf II.)“

<p>Práce s digitálním zdrojem – alchymie – motivační část</p>	<p>Vyučující motivuje žáky úvodním prologem: Za chvíli se přeneseme na dvůr Rudolfa II., setkáme se s řadou významných osobností a také s nejrůznějšími <i>alchymisty</i>, <i>astrology</i> i <i>astronomy</i>, kteří zde působili. Kdo byli tito lidé a čím se zabývali? Pokuste se tyto pojmy vysvětlit.</p> <p>Vyučující se žáků ptá, kdo to byl alchymista, astrolog astronom. Jaký je mezi nimi rozdíl?</p> <p><i>Alchymista</i> je člověk, který se zabývá alchymií, tedy disciplínou, jež byla jakousi kombinací chemie, fyziky, lékařství, ale i magických nauk.</p> <p><i>Astrolog</i> (neboli hvězdopřevodce) je člověk, který vykládá lidské osudy na základě postavení hvězd.</p> <p><i>Astronom</i> (neboli hvězdář) je člověk, který se zabývá vědeckým studiem vesmíru.</p> <p>Žáci se správnou definicí mohou najít na: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/</p> <p>Vyučující dále nechá žáky samostatně vypracovat úkol – přetahovačky, kde se žáci dozvědí, co to je: homunkulus, astrologická tabulka, perpetuum mobile, observatoř, heliocentrismus. (úkol i vyhodnocení vyučující nalezne na: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/)</p>
<p>Práce s digitálním zdrojem – základní informace</p>	<p>Vyučující v krátkosti žáky seznámí s historickými událostmi, které přivedly Rudolfa II. do Plzně. Vše potřebné nalezne na internetových stránkách: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/</p> <p>Úkol: Vyprávění o tajemném světě alchymie na dvoře Rudolfa II. (text je namluvený i přepsaný, vyučující může využít následujících možností, jak s textem pracovat):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pustit namluvenou verzi textu 2. Text žákům přečíst 3. Připravit si na základě textu vlastní vyprávění (doporučujeme, aby ve vyprávění, které si vyučující sám na základě textu připraví, nezapomněl uvést následující informace, aby si poté žáci mohli vyplnit připravený interaktivní kvíz, dostupný též na: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/ <ol style="list-style-type: none"> a) Z jakého města (svého hlavního sídelního) se Rudolf II. přesunul na čas morového řádění do Plzně? (Praha) b) Co všechno se alchymisté pokoušeli na dvoře Rudolfa II. vyrobit? (zlato, univerzální rozpouštědlo, tzv. alkahest, umělou bytost) c) Kdo to byl Edward Kelley? (Podvodník, který tvrdil, že umí vyrobit zlato).

	<p>d) Kdo to byl Tycho de Brahe a kde měl svoji hvězdářskou observatoř? (Hvězdář a astrolog, měl k dispozici hvězdářskou observatoř; Benátky nad Jizerou).</p> <p>e) Kdo to byl Johannes Kepler, jakou vadou trpěl? (Astronom a astrolog – měl slabý zrak).</p> <p>Žáci doplní krátký interaktivní kvíz, který ověří, zda si základní informace zapamatovali, dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/</p> <p>Vyučující vybere tři až pět důležitých informací, které si žáci zapíšou do sešitu, navrhneme tyto možnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rudolf II. učinil svým sídelním městem Plzeň, a to na devět měsíců v letech 1599–1600, protože v Praze řádl mor. 2. Rudolf II. přes neúspěchy v politice, kde proti němu bojoval jeho vlastní bratr Matyáš, byl jedním z největších vzdělavců této doby. 3. Rudolf II. byl milovníkem a sběratelem umění a vědcem posedlým touhou po poznání. 4. Na dvoře Rudolfa II. nebyli jen podvodníci (jako např. Edward Kelley – tvrdil, že umí vyrobit zlato), ale také skuteční učenci (např. astronom a astrolog Tycho de Brahe a Johannes Kepler).
<p>Práce s digitálním zdrojem – videa s experimenty</p>	<p>Vyučující s jednotlivými videi může pracovat následujícím způsobem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na projektoru/interaktivní tabuli/obrazovce promítá jednotlivé experimenty – dostupné na: https://www.stopyhistorie.cz/hlavnim-mestem-svate-rise-rimske/ – po promítnutí každého videa zadává doplňující otázku, kterou nalezne pod videem. 2. Učitel rozdělí žáky do 4 skupin – každé skupině zadá jedno video. Po shlédnutí žáci ostatním převypráví, jak se pokus uskutečňuje. 3. Učitel může sám po prostudování videí zvolit některý z pokusů a s žáky jej uskutečnit, případně může oslovit některého z kolegů, který má s pokusy vlastní zkušenost. 4. Návody k jednotlivým pokusům: <p>Palingeneze</p> <p><i>Chemikálie a pomůcky:</i> sacharosa (cukr krupice), hydrogenuhličitan sodný NaHCO₃ (jedlá soda), podpalovač Hexa („pevný líh“ – hexamethylentetramin), nehořlavá podložka (keramická dlaždice), třecí miska s tloučkem, špejle, kahan</p> <p><i>Postup:</i> Podpalovač Hexa (1,5 kostky) rozdrtíme v třecí misce. Opatrně přesypeme na nehořlavou podložku. Smícháme cukr krupici s jedlou sodou v poměru 9:1. Jemně rozetřenou směs nasypeme do</p>

vyhloubeného důlku v podpalovači Hexa. a podpalovač opatrně zapálíme hořící špejlí. Po chvilce hoření začne vyrůstat „černý had“.

Princip:

Spalování organických látek. Tělo hada je tvořeno uhlíkem vznikajícím při spalování cukru. Růst hada je způsoben vytlačováním produktů spalování oxidem uhličitým.

Poznámka:

Pozor na bezpečnost při práci s hořlavinou (lihem) a otevřeným ohněm.

Alchymistovo zlato

Chemikálie a pomůcky:

dusičnan olovnatý $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$, jodid draselný KI, destilovaná voda, 2 kádinky, Erlenmeyerova baňka (250 ml), zátka. kahan, (elektrický vaříč)

Postup:

Připravíme si dva roztoky:

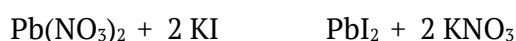
Roztok A: 100 ml vody + 0,3 g $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$

Roztok B: 100 ml vody + 0,3 g KI

Roztoky A a B zahřejeme k varu, slijeme do Erlenmeyerovy baňky, ochladíme pod tekoucí studenou vodou. Uzavřenou baňku obrátíme dnem vzhůru a pozorujeme jemně rozptýlené šupinky „zlata“ („zlatý déšť“).

Princip:

Srážecí reakce – po ochlazení se vytvoří „zlatavé“ šupinky jodidu olovnatého PbI_2 , které po zahřátí k varu opět zmizí.

Poznámka:

Pozor při manipulaci s horkými roztoky.

Alkahest

Chemikálie a pomůcky:

hydroxid sodný NaOH, voda (destilovaná), glukosa, indigokarmín (cca 5% vodný roztok), plastová lahev bezbarvá (500 ml), odměrný válec (250 ml).

Postup:

Do bezbarvé plastové lahve připravíme roztok z 5 g NaOH a 250 ml vody (destilované). V tomto roztoku rozpustíme 5 g glukosu. Přidáme cca 5 kapek 5% vodného roztoku indigokarmínu, promícháme, roztok je nazelenalý. Po chvíli stání roztok zežloutne, pokud jej krouživým pohybem promícháme, zčervená a po intenzivním protřepání zezelená. Celý cyklus lze několikrát opakovat.

	<p><i>Princip:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ oxidace a redukce indigokarmínu ▪ glukóza redukuje indigokarmín – žlutý roztok ▪ vzdušný kyslík oxiduje indigokarmín <ul style="list-style-type: none"> ○ 1. stupeň oxidace – červený roztok ○ 2. stupeň oxidace – zelený roztok <p><i>Poznámka:</i> Pozor na vylití obsahu lahve, musí být řádně uzavřená – hydroxid sodný je žíravina.</p> <p>Neviditelný inkoust</p> <p><i>Chemikálie a pomůcky:</i> Chlorid železitý FeCl₃ (5% roztok), kyselina salicylová (0,5% roztok), thiokyanatan draselný KSCN (0,5% roztok), hexakynoželesnatan draselný K₄[Fe(CN)₆] (0,5% roztok), kartonový papír, kádinky, špejle, štětec</p> <p><i>Postup:</i> Na kartičku z tvrdého papíru napíšeme tenkým štětečkem či špejlí navlhčenou v roztoku kyseliny salicylové, thiokyanatanu draselného a hexakynoželesnatanu draselného tajnou zprávu (jednoduchý obrázek) a necháme uschnout (tajná zpráva není vidět). Po přetření kartičky štětcem navlhčeným v roztoku železité soli se objeví text zprávy. Žáci mohou jako neviditelný inkoust použít také citronovou šťávu nebo mléko. Po zaschnutí nápisu stačí nahřát zprávu nad plamenem svíčky (pozor na bezpečnost!) a zpráva se objeví.</p> <p><i>Princip:</i> Pokus využívá vzniku různobarevných sloučenin železitých iontů s kyselinou salicylovou, thiokyanatanem draselným a hexakynoželesnatanem draselným.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ s kyselinou salicylovou – růžovofialová barva, ▪ s thiokyanatanem draselným – červenohnědá barva ▪ s hexakynoželesnatanem draselným – modrá barva
Práce s pracovním listem	<p>Pracovní list může vyučující využít jako materiál:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. k úvodní motivaci. 2. k domácímu opakování. 3. k závěrečnému shrnutí. 4. ke kreativnímu testování. <p>Pracovní list dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_4.2.pdf</p>

Závěr – opakování, fixace	<p>Jako závěrečnou fixaci doporučujeme exkurzi na náměstí Republiky v Plzni, kde se nachází dům, ve kterém pobýval císař Rudolf II. Ten se nachází na plzeňském náměstí Republiky vedle radnice. Jeho číslo popisné je 290/41 a dnes v něm sídlí Turistické informační centrum města Plzně.</p> <p>Při navštívení památky žáci odpovídají na kontrolní otázky:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Proč si za sídelní město na krátkou dobu Rudolf II. zvolil právě Plzeň?2. Jak se Rudolfovi v Plzni líbilo?3. Kdo působil na dvoře Rudolfa II.?4. Jak dlouho vládl Rudolf II.?5. Kdo proti němu bojoval?6. Jací učenci působili na jeho dvoře?
---------------------------	--

Kapitola: 6. Morový sloup na plzeňském náměstí

Realizace se odehrává ve škole / online z domova / prostřednictvím exkurze. Žáci i učitelé jsou seznámeni s celým projektem – jsou seznámeni především s cílem projektu, rozvojem klíčových kompetencí u žáků, časovou realizací projektu a se všemi partnery, kteří na projektu participují.

Kognitivní výukový cíl: Žák zná důvody proč, kdy a za jakých okolností byl vystaven morový sloup v Plzni. Žák zná základní charakteristiky nejdůležitějších uměleckých slohů.

Afektivní výukový cíl: Žák získává povědomí o významu této regionální památky a získává k ní vztah a respekt. Žák si uvědomuje význam lékařských objevů (např. antibiotik). V žákovi je rozvíjena empatie a ocenění lékařského/obecně sociálně orientovaného povolání.

Přílohy:

Digitální zdroj dostupný na: <https://www.stopyhistorie.cz/morovy-sloup-na-plzenskem-namesti/>

Pracovní list: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_6.2.pdf

Metody:

Motivační úvod: interaktivní dialog vyučující/žáci, metoda skupinová a kooperativní.

Metoda názorně-demonstrační: práce s digitálními zdroji.

Závěrečné shrnutí s opakováním: fixační metoda.

Exkurze.

Pomůcky:

Tablet, počítač, chytrý telefon, pracovní list, leporelo.

Úvodní motivační část + dialogický pretest	Začínáme společný projekt, v němž se dozvíte, jak lidé v minulosti žili na území dnešní Plzně a v jejím okolí. Dozvíte se také o významných regionálních památkách, událostech a osobnostech. Na některé památky se budete moci podívat (exkurze či virtuální prohlídka). Budete pracovat také s různými interaktivními digitálními aplikacemi. Těšíte se? Já ano. Vyučující zjišťuje, co všechno žáci vědí o morových/mariánských sloupech obecně. 1. Víte, co to je morový/mariánský sloup, k čemu sloužil? (sloužil jako připomínka morové rány/ či poděkování za odvrácení morové rány) 2. Kde byste ve městě obecně tuto památku hledali? (na náměstí) 3. Jaké postavy sloup obklopují? (svatí)
Práce s digitálním zdrojem – základní informace	Vyučující v krátkosti žáky seznámí s historií mariánského sloupu v Plzni. Během vyprávění vyučující uvádí následující informace: 1. V Plzni udeřil mor v roce 1680, avšak ještě v témže roce vymizel. 2. Jako vděk nechali Plzeňané na náměstí vztyčit morový sloup (barokní).

	<p>3. Sloup byl dokončen roku 1681. Na jeho vrcholu se nachází replika plzeňské madony.</p> <p>4. V roce 1714, po jednom z dalších morů, byl sloup rozšířen. Původních pět soch svatých – mezi nimi je ochránce před morem, svatý Roch – bylo doplněno o tři další.</p> <p>Žáci mají poté za úkol doplnit krátký text, který ověří, zdali si základní informace zapamatovali, dostupný je z: https://www.stopyhistorie.cz/morovy-sloup-na-plzenskem-namesti/</p>
<p>Práce s digitálním zdrojem – Základní umělecké slohy</p>	<p>Vyučující na projektoru promítá jednotlivé památky plzeňského kraje (dostupné na: https://www.stopyhistorie.cz/morovy-sloup-na-plzenskem-namesti/). S pomocí žáků vždy určuje, v jakém slohu byla daná budova postavena. Poté žáky vyzve, aby každý probraný sloh stručně charakterizovali. Vyučující jednotlivé prvky žákům ukazuje na vyobrazených budovách. Žáci si poté celý kvíz mohou zkusit vyplnit znovu sami.</p> <p>Probrané slohy jsou: Románský sloh, gotika, renesance, baroko.</p> <p>Vyobrazené památky jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kostel svatého Mikuláše v Potvorově (románský sloh) ▪ klášter Mariánská Týnice (baroko) ▪ katedrála svatého Bartoloměje (gotika) ▪ rotunda Sv. Petra a Pavla ve Starém Plzenci (románský sloh) ▪ mariánský sloup v Plzni (baroko) ▪ kostel Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích (baroko) ▪ kaceřovský zámek (renesance) ▪ hrad Radyně (gotika) ▪ plzeňská radnice (renesance)
<p>Práce s digitálním zdrojem – průřezová aktivity, hledání podle GPS souřadnic</p>	<p>Zdroj dostupný z: https://www.stopyhistorie.cz/morovy-sloup-na-plzenskem-namesti/</p> <p>Vyučující zadává: Podle zadaných souřadnic najděte, kde se nachází alespoň tři zadané památky. Vyhledejte si, kde se nachází ostatní památky a zkuste s rodiči na některou z nich podniknout výlet/vycházku.</p> <p>Připravte si malou prezentaci o svém výletu, můžete ukázat fotky a říci alespoň tři zajímavé informace o památce, kterou jste navštívili.</p>
<p>Práce s webem sbírek Národního muzea</p>	<p>Vyučující zadává: Nyní si společně poslechneme vyprávění Národního muzea o svaté Coroně. Jak se lidé proti nebezpečným nemocem chránili? Kdo tedy byla sv. Corona? Proč ji i nyní připomíná katolická církev? Je její přímluva historicky opodstatněna?</p>

	<p>Dále si přehraj kapitolu o nakažlivých nemocech v Evropě. Co zajímavého jsi se z tohoto vyprávění dozvěděl? Jaké pandemické nemoci zasáhly Evropu v minulosti?</p> <p>Vše je dostupné na: https://exhibition.indihu.cz/view/korona-v-muzeu/0/0</p>
Práce s pracovním listem	<p>Pracovní list může vyučující využít jako materiál:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. k úvodní motivaci 2. k domácímu opakování 3. k závěrečnému shrnutí 4. ke kreativnímu testování. <p>Úkol č. 1 a 2 – doplnění textu + odpověz na otázky Vyučující zadává: Doplně do textu chybějící výrazy, a zjisti tak bližší informace o moru. Viz pracovní list Morový sloup na plzeňském náměstí.</p> <p>Úkol č. 3 – samostatná práce Vyučující zadává: Před morem měli prostý lid ochraňovat svatí. Zjisti, kteří svatí jsou vyobrazeni na morovém sloupu na plzeňském náměstí Republiky. - Žáci poté mají 5 minut na to, aby si sami vyhledali na internetu správnou odpověď.</p> <p>Úkol č. 4 – práce s obrazem Vyučující promítne velký obraz Paula Fürsta: Der Doctor Schnabel von Rom (mědirytina, 1656) na interaktivní tabuli. Následně se žáků ptá: Co myslíš, že je na obraze vyfoceno?</p> <p>Poté vyučující přečte překlad textu pod mědirytinou: <i>Oděv proti moru v Římě léta Páně 1656. Takto chodí doktoři medicíny v Římě, když navštěvují a léčí nemocné morem, a nosí pro ochranu před nákazou dlouhý oděv z voskovaného plátna, který jim zakrývá tvář, přes oči mají velké křišťálové brýle, na nose zobák naplněný vonným kořením a v rukou chráněných rukavicemi hůl, jíž lidem ukazují, co dělat a co užívat.</i></p> <p>Vyučující se může dále ptát:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proč chodili moroví lékaři takto oděni? 2. Jaké ochranné prostředky používáme v lékařství dnes? <p>Celý pracovní list může být též zadán jako samostatná práce, kterou poté vyučující zkontroluje společně s žáky.</p> <p>Pracovní list dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_6.2.pdf</p>

Závěr – opakování, fixace	<p>Jako závěrečnou fixaci doporučujeme exkurzi na náměstí Republiky v Plzni, kde se morový sloup nachází. Při navštívení památky žáci odpovídají na kontrolní otázky:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kdy a proč byl morový sloup vztyčen (1680, připomínka a poděkování za ušetření od morové rány)?2. V jakém uměleckém slohu je vystavěn?3. Jací svatí jsou zde vyobrazeni? Pojďme si je ukázat.4. Jaké další umělecké slohy znáš?5. Jak lidé dříve léčili mor?6. Víš, jak vzniklo slovo karanténa?
---------------------------	--

Kapitola: 8. Historie plzeňských Židů

Realizace se odehrává ve škole / online z domova / prostřednictvím exkurze. Žáci i učitelé jsou seznámeni s celým projektem – jsou seznámeni především s cílem projektu, rozvojem klíčových kompetencí u žáků, časovou realizací projektu a se všemi partnery, kteří na projektu participují.

Kognitivní výukový cíl: Žák zná důležité historické mezníky spojené se přítomností židovského obyvatelstva v Plzni. Žák zná nejdůležitější historické památky, pojmy a události spojené s historií plzeňských Židů.

Afektivní výukový cíl: V žákovi je budováno povědomí o tragických událostech holocaustu, připomínka toho, co se už v budoucnosti nesmí opakovat. Žák je veden k interkulturnímu povědomí o rovnosti lidí všech kultur, náboženství a sociálních skupin.

Přílohy:

Digitální zdroj dostupný na: <https://www.stopyhistorie.cz/historie-plzenskych-zidu/>

Pracovní list: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_8.2.pdf

Metody:

Motivační úvod: interaktivní dialog vyučující/žáci, metoda skupinová a kooperativní.

Metoda názorně-demonstrační: práce s digitálními zdroji.

Závěrečné shrnutí s opakováním: fixační metoda.

Exkurze.

Pomůcky:

Tablet, počítač, chytrý telefon, pracovní list, leporelo.

<p>Práce s digitálním zdrojem – základní informace</p>	<p>Začínáme společný projekt, v němž se dozvíte, jak lidé v minulosti žili na území dnešní Plzně a v jejím okolí. Dozvíte se také o významných regionálních památkách, událostech a osobnostech. Na některé památky se budete moci podívat (exkurze či virtuální prohlídka). Budete pracovat také s různými interaktivními digitálními aplikacemi. Těšíte se? Já ano.</p> <p>Vyučující seznámí v úvodní hodině žáky s historií plzeňských Židů.</p> <p>Základní informace lze získat na: https://www.stopyhistorie.cz/historie-plzenskych-zidu/</p> <p>Vyprávění by mělo obsahovat tyto základní informace:</p> <ol style="list-style-type: none">1. V Plzni žili Židé s Čechy a Němci již od středověku.2. V Plzni nebylo oddělené ghetto. Židé však byli vykázáni na okraj středověké Plzně (Solní a Sedláčkova ulice), kde žili.3. Ve středověku Židé vynikali jako výborní obchodníci a bankéři, v 19. a 20. století jako významní průmyslníci i drobní podnikatelé a obchodníci.4. Výstavba tzv. Velké synagogy byla započata v roce 1888.5. Tragický osud za druhé světové války. Holocaust – nacistická genocida Židů.
--	--

(Vyučující také tyto informace může využít jako základní zápis do sešitu.)

Podrobnější informace pro vyučující o historii Židů v Plzni:

Osudy plzeňských Židů v průběhu staletí

Židé v Plzni pravděpodobně žili již od založení města. Bydleli v dnešní Sedláčkově a Solní ulici. V místě, kde dnes stojí hlavní pošta, stála jejich modlitebna (synagoga) a také škola. Židovské ulice přiléhaly k městským hradbám. Na rozdíl od jiných měst, kde byli Židé nuceni žít izolovaně v tzv. **ghettech**, v Plzni nebyly židovské domy odděleny od okolního města. Plzeňští měšťané sem nicméně chodili neradi.

V 15. století žilo v Plzni 41 židovských rodin. Většinou se živily obchodem a finančnictvím. Protože plzeňští Židé měli kontakty s židovskými obchodníky v Čechách i v řadě dalších evropských zemí, byli při obchodování velmi úspěšní. To však vadilo plzeňským nežidovským kupcům, kteří nebyli vždy tak schopní, a proto se chtěli zbavit konkurence. Konkurenční boj a závist postupně přerostly v **nenávist**.

Typickým projevem nenávisti vůči židovskému obyvatelstvu bylo nařízení z roku 1493, které přikazovalo všem Židům na území Plzně nosit označení, které je viditelně odlišovalo od ostatních obyvatel. Muži museli nosit kukly, ženy tzv. šlojíře (závoje) se žlutými okraji. V roce 1504 si Plzeňané dokonce vymohli na králi Vladislavovi privilegium, dle kterého mohli Židy z města vypovědět a žádné již nepřijímat. Od té doby se mohli Židé v Plzni zdržovat pouze přes den, v noci museli pobývat mimo městské hradby.

Poté, co byli Židé vypovězeni z Plzně, přestěhovali se do okolních obcí – například od Štěnovic. V Plzni pak nemohli bydlet téměř 300 let. Do města se mohli nastěhovat až **po reformách císaře Josefa II.** Prvním Židem, který si v Plzni směl koupit dům, byl v roce 1790 obchodník Joachim Popper.

V 19. století začali plzeňští Židé podnikat (nejčastěji v koželužské, železářské, sirkařské výrobě a lihovarnictví), čímž významně přispěli k průmyslovému rozvoji Plzně a zároveň postupně bohatli. Díky tomu si mohli dovolit znovu postavit **synagogu**. Byla dokončena v roce 1859 a dodnes stojí ve vnitrobloku domů ve Smetanových sadech.

Počet židovských obyvatel ve městě rychle narůstal, a tak se záhy ukázalo, že je původní synagoga pro tolik věřících malá. Plzeňská židovská obec se proto rozhodla vystavět větší synagogu. Její stavba byla zahájena v roce 1888 pod vedením plzeňského architekta a stavitele Rudolfa Štěcha. Tato synagoga, která se nachází v dnešních Sadech pětaticáků a je dodnes druhá největší v Evropě a třetí největší na světě, právem nese název Velká.

Vedle úspěšných obchodníků a podnikatelů působila v Plzni 19. století také početná skupina židovských advokátů a lékařů, která s příchodem dalších generací postupně rostla. V roce 1938 byla již celá třetina plzeňských advokátů a téměř čtvrtina plzeňských lékařů židovského původu. I z toho je patrné, že se Židům, zejména po

vzniku samostatného Československa, v Plzni vedlo dobře. Ovšem ne na dlouho.

Plzeňští Židé v područí nacismu a komunismu

V sousedním Německu se v roce 1933 dostává k moci **Adolf Hitler** a jeho brutální diktatura, která se opírá o rasistické přesvědčení, že Němci jsou nadlidé a jejich největším nepřítelem jsou již po staletí Židé. Na základě toho začínají Němci Židy pronásledovat s cílem postupně je všechny vyhladit.

Hitler Židy skutečně nenáviděl, jedinou výjimku představoval židovský lékař, který ještě před první světovou válkou obětavě ošetřoval Hitlerovu těžce nemocnou matku. Byl to doktor Eduard Bloch, který žil v rakouském Linci. Po obsazení Rakouska se těšil ochraně gestapa a v roce 1940 mu Hitler dokonce umožnil emigrovat do USA.

Ovšem plzeňští Židé žádné výjimky neměli, a tak pocítili důsledky vlády Adolfa Hitlera již v roce 1938, kdy se na základě tzv. **Mnichovské dohody** posunula státní hranice Německé říše až k Plzni. Lidé z bývalého pohraničí začali utíkat, v důsledku čehož do Plzně dorazilo více než 3000 uprchlíků, mezi nimi také 716 Židů. Jejich snaha uniknout před rasismem německého nacionálního socialismu však byla marná: 15. března 1939 Německo obsadilo české země a vytvořilo **Protektorát Čechy a Morava**.

Záhy po ustavení Protektorátu začalo na území Čech a Moravy velké pronásledování a útisk židovského obyvatelstva. Židé se nesměli scházet na veřejných prostranstvích. V různých institucích, obchodech a dalších zařízeních musely být odděleny prostory pro Židy a ostatní obyvatele.

S narůstajícími protižidovskými opatřeními se zvyšoval počet diskriminačních vyhlášek, které museli Židé dodržovat. K vystupňování protižidovských opatření v celém Protektorátu, tedy i Plzni, došlo v roce 1941. Židům byly zakázány téměř veškeré hospodářské činnosti: obchod, provozování hotelů, hostinců, skladů a zastaváren, podnikání v pojišťovnictví, bankovníctví, směnárství a v cestovním ruchu atd. Židovští lékaři směli léčit jen své souvěrce. Židé nesměli vlastnit auta, motocykly, jízdní kola, rozhlasové přijímače. Dostávali stále menší příděly potravin. Nesměli si sedat na lavičky v parcích, vlastnit domácí zvířata. V Plzni byly přímo značené čtvrti, do kterých Židé nesměli vstupovat, jako Bolevec, Božkov nebo centrum města podél Německého nábřeží (dnešní Anglické nábřeží). Vrátilo se i středověké označení Židů: na veřejnosti museli nosit na šatech žlutou šesticípou (**Davidovou hvězdu** s nápisem „Jude“ (Žid).

V prvních dnech roku 1942 byly všem Židům na území města Plzně přiděleny transportní lístky, na základě kterých měli být převezeni na jiné místo. Deportovaní se museli shromáždit v budově Sokola v dnešních Štruncových sadech. Sem byli plzeňští Židé postupně předvoláváni od 9. ledna 1942. Na shromaždiště se museli dostavit všichni, včetně starých a nemocných.

Každý byl povinen mít s sebou předvolání a transportní lístek. Dovoleno bylo zavazadlo do hmotnosti 50 kg, příruční zavazadlo s jídlem na 5 dní, drobná sada náradí a teplé oblečení. První **transport** z Plzně odjel 18. ledna 1942, druhý 22. ledna a třetí 26. ledna. Během těchto tří transportů bylo z Plzně odvezeno přes 2 600 obětí. Z okolních měst a vesnic bylo odvezeno dalších 540 Židů. Cílem tří vlakových souprav bylo **tereziánské ghetto**. Více než 1 200 z nich však bylo brzy po příjezdu do Terezína posláno do ghatt na Lublinsku v okupovaném Polsku. Další byli deportováni do **koncentračních a vyhlazovacích táborů** v Bělorusku, Estonsku a Lotyšsku. Konce války se dožilo jen 209 deportovaných plzeňských Židů. Program likvidace evropských Židů, kterému padlo za oběť více než 6 milionů lidí, se nazývá **holocaust**.

Po osvobození v květnu 1945 byla v Plzni znovu zřízena Židovská obec. Ta se v průběhu následujícího roku rozrostla až na 400 členů. K tomuto počtu přispěli také židovští vojáci vracějící se z války a Židé z různých koutů republiky, kteří se v Plzni usadili.

Po komunistickém puči v únoru 1948, který s sebou mimo jiné přinesl i novou vlnu **antisemitismu**, se téměř polovina židovských obyvatel města rozhodla k **emigraci** do USA či do nově založeného státu Izrael. Další vlna emigrace přišla po sovětské okupaci v roce 1968. Dnes má plzeňská Židovská obec jen kolem 25 aktivních členů. Přibližně 70 obyvatel Plzně se hlásí k částečně židovskému původu.

Získané informace si žák může ověřit vyplněním textu na <https://www.stopyhistorie.cz/historie-plzenskych-zidu/>

Žák se k některým informacím může vrátit i na samotných stránkách. Po vyplnění testu následuje diskuse moderovaná vyučujícím. Ten se může ptát na následující otázky:

1. Jaké bylo postavení Židů v Plzni ve středověku?
2. V čem především vynikali?
3. Jakou významnou budovu si zde postavili?
4. Jaký byl tedy jejich osud ve 20. století?
5. Kolik členů má současná židovská obec v Plzni?

<p>Exkurze – fixace informací</p>	<p>Vyučující si naplánuje trasu po tzv. Stolpersteine, v centru Plzně. (Stolpersteine [čti: štolprštajne] = kameny zmizelých jsou dlažební kostky s mosazným povrchem, do kterých jsou vyryta jména židovských obětí holocaustu.)</p> <p>Všechny Stolpersteine jsou vyznačeny na mapě: https://www.stopyhistorie.cz/historie-plzenskych-zidu/</p> <p>Celá trasa má přes 10 km, doporučujeme vybrat jen několik pamětních kamenů – ideálně trasou Americkou ulicí přes Sedláčkovu ulici. Trasou dojít až k Velké synagoze a zde uskutečnit exkurzi (pokud možno domluvit i exkurzi Staré synagogy).</p> <p>Na závěr exkurze si žáci vyplní „aktivitu pro chytré hlavy“ opět dostupný z: https://www.stopyhistorie.cz/historie-plzenskych-zidu/</p> <p>Pojmy, které žáci hledají, jsou: Antisemitismus, jarmulka, Davidova hvězda, synagoga, ghetto, transport, holocaust, vyhlazovací tábory, svátek Chanuka.</p> <p>Vyučující dále vybere jeden nebo více pojmů a pohovoří o něm/nich. Může např. začít takto:</p> <p>Věděli jste, že během svátku Chanuka, se každý večer rozsvěcuje svícen chanukija (narozdíl od menory, která má 7 ramen, má devět ramen 8+1). Svátek je připomínkou historické události, kdy se Židům podařilo znovu vysvětit jejich Chrám, který byl předtím znesvěcen nepřáteli (Seleukovci). Chanuka – svícen vydržel zázračně hořet osm dní, než stihli Makabejci (Židé, kteří znovu získali Chrám) vyrobit nový posvěcený olej. Chanuka tedy také někdy bývá označována jako svátek „zázraku oleje.“</p>
<p>Práce s pracovním listem</p>	<p>Pracovní list může vyučující využít jako materiál:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. k úvodní motivaci 2. k domácímu opakování 3. jako průběžné opakování 4. ke kreativnímu testování. <p>Pracovní list dostupný na: https://www.stopyhistorie.cz/wp-content/uploads/2022/08/PL_8.2.pdf</p>

Metodická doporučení připravili: Marie Fritzová, Zlata Hokrová, Miroslav Breitfelder.

Vytvořeno v projektu: „Digitální stopy regionální historie“ (registrační číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/18_067/0012320)

Západočeská univerzita v Plzni, 2022

